

ΑΠΟ ΤΟ *JOURNAL OF MEDITERRANEAN ARCHAEOLOGY*

«THE PERCEIVED VALUE OF MINOAN AND MINOANIZING POTTERY IN EGYPT»

Caitlín E. Barrett, JMA 22/2 (2009), σ. 211-234

Ανάμεσα στα πολλά εμπορικά προϊόντα που ανταλλάσσονται μεταξύ Κρήτης και Αιγύπτου την Ύστερη Εποχή του Χαλκού, η κεραμική είναι το προϊόν που συνήθως χρησιμοποιείται από τους αρχαιολόγους ως εργαλείο χρονολόγησης και κυρίως για να συνδέσουν τη σχετική χρονολόγηση στο Αιγαίο με την «ασφαλέστερη» απόλυτη χρονολόγηση της Αιγύπτου. Η χρήση και η αξία της εισηγμένης μινωικής κεραμικής και των τοπικών απομιμήσεών της στην Αίγυπτο δεν έχει απασχολήσει ακόμα τους ερευνητές.

Η Barrett αναγνωρίζει αυτό το «κενό» στην έρευνα και πραγματεύεται αυτό το θέμα στο άρθρο της. Για να κατανοήσει το ρόλο της μινωικής κεραμικής στην Αίγυπτο η συγγραφέας θέτει τρία ερωτήματα: προσπαθεί να δει γιατί οι Αιγύπτιοι του Νέου Βασιλείου βρίσκουν την κεραμική αυτή «ωραία» και επιθυμούν να την αποκτήσουν, σε ποιες κοινωνικές τάξεις ανήκαν οι Αιγύπτιοι αυτοί και από πού μπορούσαν να την προμηθευτούν. Για να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα, πρώτα εξετάζει το αρχαιολογικό πλαίσιο όλων των μινωικών εισηγμένων αγγείων και των ντόπιων απομιμήσεών τους στην Αίγυπτο και στη συνέχεια συγκρίνει τη χρήση των αγγείων αυτών με τις αναφορές που γίνονται σε αυτά σε αιγυπτιακά κείμενα ή με τις απεικονίσεις μινωικών αγγείων σε τοιχογραφίες.

Ως αξία ενός αντικειμένου ορίζεται η σχέση μεταξύ της επιθυμίας για ένα

αντικείμενο και της δυσκολίας για την απόκτησή του. Τα μεγάλης αξίας αντικείμενα είναι αυτά τα οποία δεν μπορούν να αποκτηθούν εύκολα αλλά είναι σε μεγάλο βαθμό «επιθυμητά». Η προσβασιμότητά τους εξαρτάται από τους περιορισμούς στη διανομή των αντικειμένων. Στην Αίγυπτο, οι περισσότερες εικονογραφικές αναφορές σε μινωικά εισηγμένα αντικείμενα ή οι αναφορές αυτών σε κείμενα προέρχονται από τα ανάκτορα και δεν αναφέρονται σχεδόν καθόλου στην κεραμική. Από αυτό και μόνο, από την έλλειψη αναφοράς στη μινωική κεραμική από την ελίτ του Νέου Βασιλείου, φαίνεται η αντίληψη που είχαν οι Αιγύπτιοι για την αξία της μινωικής κεραμικής σε σχέση με τα άλλα μινωικά αντικείμενα.

Η μελέτη της Barrett εστιάζει στη δημοσιευμένη εισηγμένη μινωική κεραμική στην Αίγυπτο από τη MMIB περίοδο μέχρι την YMIB καθώς και στις ντόπιες απομιμήσεις. Αποκλείει εξ ολοκλήρου τη μυκηναϊκή κεραμική καθώς αυτή διαφέρει από τη μινωική και ως προς τα σχήματα αλλά και ως προς τη λειτουργία της.

Η μινωική κεραμική στην Αίγυπτο σχετίζεται με ευρύ φάσμα αρχαιολογικών πλαισίων, όπως οι επιχώσεις των οικισμών και οι ιδιωτικοί τάφοι, και κατά συνέπεια χρήσεων. Παρόλο που η απόκτηση αυτών των κεραμικών μπορεί να ταυτιστεί με τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα των Αιγυπτίων, αυτή δεν περιορίζεται μόνο σε ανώτερους αξιωματούχους. Η ευρεία χρήση της μινωικής εισηγμένης κεραμικής και των ντόπιων απομιμήσεων από Αιγύπτιους διαφορετικών οικονομικών και κοινωνικών τάξεων

δείχνει αντίστοιχα τη μεγάλη συμμετοχή Αιγυπτίων μέσων και ανώτερων κοινωνικά στρωμάτων σε διεθνή πολιτιστικά περιβάλλοντα.

Η Barrett υποστηρίζει ότι η παρουσία της καμαραικής και της λεπτότεχνης κεραμικής της Ύστερης Εποχής του Χαλκού σε οικιστικά και ταφικά αρχαιολογικά πλαίσια φανερώνει ότι η μινωική κεραμική μπορούσε να αποκτηθεί από σχεδόν όλα τα κοινωνικά στρώματα και ότι δεν σχετίζεται αποκλειστικά με ένα κοινωνικό στρώμα ή μια ομάδα ανθρώπων, όπως οι ανώτεροι αξιωματούχοι οι οποίοι έφτιαζαν τους τάφους με τις τοιχογραφίες των Κεφτιού. Επιπλέον, η παρουσία αυτών των κεραμικών σε οικισμούς φανερώνει τη χρήση τους ως αντικειμένων καθημερινής χρήσης παρόλο που είναι εισηγμένα προϊόντα και εμπεριέχουν την έννοια του εξωτικού και διαφοροποιημένου από το οικείο.

Τέλος, η συγγραφέας καταλήγει ότι η χρήση της μινωικής εισηγμένης κεραμικής είναι ένας τρόπος για να δείξει κάποιος σε ατομικό επίπεδο τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα και ενδιαφέρον του. Άλλες κατηγορίες εισηγμένων αντικειμένων που απεικονίζονται στις τοιχογραφίες των Κεφτιού, όπως τα μεταλλικά αγγεία και τα υφάσματα, πιθανότατα να ήταν περιορισμένης χρήσης και άρα να σχετίζονταν με την ελίτ. Όσοι όμως δεν μπορούσαν να αποκτήσουν τα πραγματικά μεγάλης αξίας αντικείμενα, που ταυτίζονταν με την ελίτ, χρησιμοποιούσαν τη μινωική κεραμική για να δημιουργήσουν τη δική τους κοσμοπολίτικη ταυτότητα.

Σοφία Αντωνιάδου
Ίδρυμα Περσίδου